

УДК 32.019.5+329+351.751

ЛЬВОВ В.Є.,

доктор філософії, професор кафедри українознавства,
академік, Запорізька державна інженерна академія
(Запоріжжя, Україна)

КООРДИНАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

В статті досліджується об'єктивна необхідність, соціальне значення координації діяльності державних органів і громадських організацій, принципи, шляхи і засоби досягнення узгодженого співробітництва, гармонічного розвитку елементів політичної системи – держави, політичних партій, громадських організацій України.

Ключові слова: держава, державні органи, політичні партії, громадські організації, співробітництво, координація діяльності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В роки незалежності України в історіографії переосмислюється колишній досвід державних органів та громадських організацій по узгодженню своєї діяльності у політичній системі суспільства. Але в історико-правовій літературі не достає об'єктивного, всестороннього підходу до характеристики стану взаємодії державних і громадських організацій.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Проблема, яка досліджується, набула фрагментарне відображення в дисертаційних роботах: в основному в них відображена практична діяльність державних і громадських організацій. В той же час не приділялось належної уваги щодо виявлення поняття, сутності координації діяльності державних і громадських організацій, дослідження їх принципів, шляхів та засобів, з допомогою яких здійснювалося об'єднання зусиль цих організацій, узгодження їх діяльності. Автори рідко звертались до документів місцевих організацій, що привело до односторонньої оцінки співробітництва організацій. Дослідники були позбавлені можливості критично проаналізувати соціально-політичні процеси, які відбувалися в суспільстві, своєчасно зробити висновок, що командно-адміністративні методи керівництва привели до деформації основних принципів функціонування державних та громадських організацій, а також їх місця і ролі в суспільстві, форм та методів їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми

В багатьох наукових працях проявлялися, як недостатня наукова сміливість, так і установка, яка *мала місце в суспільстві*, тільки на позитивні явища, а звідси і орієнтація дослідників на відображення успіхів та досягнень.

Загальні умови в історико-правовій науці привели до того, що дослідники вимушені були обходити проблеми, суперечності, негативні явища, невирішені задачі. Автори, як правило, зазначали другорядні недоліки, висвітлювали позитивні моменти у співробітництві державних органів та громадських організацій, ухилялися від дискусій із спірних питань, а недоліки в роботі державних та громадських організацій залишалися поза увагою дослідників.

На наш погляд, в літературі ще не досягнуто об'єктивного висвітлення діяльності державних та громадських організацій. В той же час в літературі перебільшується роль багаточисленних політичних партій та громадських організацій. Деякі дослідники намагалися компенсувати цей недолік коментуванням рішень партійних, державних органів, громадських організацій. В останні роки в історіографії перелосмислюється колишній досвід державних та громадських організацій. Але в історико-правовій літературі не вистачає об'єктивного, всестороннього підходу до характеристики стану взаємодії державних та громадських організацій в політичній системі сучасного суспільства.

Політичне, наукове та практичне значення проблеми, а також недостатня їх розробленість і визначило вибір теми наукового дослідження.

Мета статті – теоретичне обґрунтування координації діяльності державних органів і громадських організацій з урахуванням сучасного стану суспільства та формування концепції співробітництва державних органів та громадських організацій в політичній системі України.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- розкрити об'єктивну необхідність і соціальне значення спільної діяльності державних органів та громадських організацій;
- узагальнити методологічне положення про принципи та шляхи досягнення узгодженої діяльності елементів політичної системи – держави, партій, громадських організацій;
- дослідити механізм, тенденції розвитку, основні форми і методи взаємодії державних та громадських організацій;

Виклад основного матеріалу

В сучасних умовах розвитку незалежності нашої держави відбувається процес подальшого розширення демократії українського суспільства. Зокрема, перевагою цього процесу виявилось утворення багатопартійної системи. У 2015 році в Україні офіційно діяло біля 290 політичних партій. В результаті великої численності політичних партій вони рідко мали шанс одержати владу одноосібно, тому раніше вони об'єднувалися до блоків для участі у виборах. Але 17 листопада 2011 року український парламент – Верховна Рада ухвалила Закон про вибори, заборонивши участь блоків політичних партій на парламентських виборах [2]. Для сучасних українських партій цивілізаційні та геостратегічні орієнтації грають більш важливу роль, ніж економічні та соціально-політичні програми.

У сучасний період парламентськими партіями (Верховна Рада України восьмого скликання) є: **«Блок Петра Порошенка» - керівник фракції** –

Ю.В.Луценко; «Народний фронт» – лідер партії А.П.Яценюк, керівник фракції – М.Ф.Бурбак; «Опозиційний блок» - лідер партії Ю.А.Бойко; «Самопоміч» - лідер А.І.Садовий, керівник фракції – О.Р.Березнюк; «Радикальна партія Олега Ляшка» - керівник О.В.Ляшко); Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» - керівник Ю.В.Тимошенко. В сучасній Україні зареєстровано і діє біля 40 тис. громадських організацій. Більш всього працюють громадські організації професійної спрямованості та в Україні їх біля 7 тис., далі йдуть молодіжні, правозахисні та ветеранів [3].

Наявність такої великої кількості громадських організацій говорить про подальший розвиток процесу демократизації сучасного українського суспільства, а також і те, що в період розвитку ринкової економіки зростає рівень безробіття серед молоді, який досяг 23%, що змушує самим створювати робочі місця. Враховуючи, що Закон «Про громадські об'єднання» надає можливості громадським організаціям займатися підприємницькою діяльністю з певними пільгами, громадяни розширили свою участь в створенні та діяльності громадських об'єднань. Значення громадських організацій для нашого суспільства тяжко переоцінити, так як вони захищають, підтримують, реалізують інтереси своїх членів. Діяльність громадських організацій будується на принципах добровільності; самоврядності; вільного вибору території діяльності; рівності перед законом; відсутності майнового інтересу їх членів; прозорості, відкритості та публічності [3].

Поряд з політичними партіями та громадськими організаціями існує сама масова політична організація сучасного суспільства – держава. Вона володіє верховенством закону над населенням, що проживає на території України. Держава займає особливе положення в політичній системі нашого суспільства, вона є центром політичної системи, що надає їй особливість у відношеннях з політичними партіями і громадськими організаціями, які повинні допомогати державі, яка є самим масовим політичним об'єднанням усіх без винятку членів суспільства незалежно від класової, соціальної, професійної або вікової належності.

Держава, володіючи верховенством влади, забезпечує політичним партіям та громадським організаціям правову основу їх створення та діяльності. Усі без винятку партії та громадські організації діють у рамках єдиної законності. Основними ознаками держави є суверенітет; територія; відокремлення публічної влади від суспільства в окремі структури; монополія на легальне застосування насилля та фізичного примусу, що здійснює спеціальний апарат – система законодавчих, виконавчих, судових і контрольно-наглядових органів, а також матеріальні засоби для виконання своїх завдань – армія, поліція, засоби безпеки, суд, прокуратура, виправні установи, обов'язковість членства у державі, в яку входить від народження кожний громадянин; держава збирає податки, що використовуються для утримання організацій державного механізму та для матеріального забезпечення державної політики: політичної, економічної, соціальної, оборонної, зовнішньої і т.д.

У соціально-неоднорідному суспільстві державна влада виражає та

захищає інтереси певної частини населення, але як офіційний представник суспільства держава повинна робити все від неї залежне для захисту загальних інтересів та поліпшення добробуту усіх членів суспільства. Таким чином, держава володіє суверенною верховною владою, самостійною, повною, єдиною і неподільною в межах її території, а також незалежною і рівноправною у зовнішніх відносинах; виступає офіційним представником усіх чи більшої частини населення країни; уособлює суверенітет народу і нації, а також здатна реалізувати права народу, має спеціальний апарат управління і примусу, з допомогою якого здатна забезпечити реалізацію своїх функцій, охорону прав людини і громадянина, задовольнити загальносоціальні і загальнолюдські потреби.

З метою реалізації управління суспільством держава формує загальнообов'язкові для всіх правила поведінки у вигляді юридичних норм, а також індивідуально-правові приписи, необхідні для регулювання прав та обов'язків конкретних осіб стосовно конкретних життєвих ситуацій. Отже, політика держави охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. В її основі лежать потреби народу, нації, суспільних верств і груп, особи і держави, інших соціальних суб'єктів.

Наявність в політичній системі сукупності державних органів та громадських організацій, а також зростання складності, особливо у період економічної кризи, вирішення соціально-економічних, соціально-політичних завдань, розвиток демократичних принципів у діяльності організацій, подальшого розширення взаємозв'язків у різних ланках політичної системи, удосконалення форм і методів їх роботи, вимагає узгодження їх діяльності. Узгодження діяльності державних та громадських організацій повинно будуватися на принципах співробітництва, взаємодії, без втручання до внутрішнього життя один одного у взаємовідносинах державних та громадських організацій, будуються на принципі *несупідрядності*, тобто громадські організації не втручаються в діяльність державних, а держава – в діяльність громадських організацій.

Уперше цей принцип був законодавчо закріплений в Законі України «Про громадські організації» від 22.03.2012 р. за №4572-УІ. Так, у ст.22, п.2 даного Закону підкреслюється, що втручання органів державної влади, органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб у діяльність громадських об'єднань, так само як і втручання громадських об'єднань у діяльність органів державної влади, їх посадових та службових осіб, не допускається, крім випадків, передбачених законом. Не втручання у внутрішню діяльність один одного забезпечується узгодженістю функціонування державних та громадських організацій, координацією їх взаємодії. Але головна роль у взаємовідносинах державних та громадських організацій належить державним органам, так як держава, володіє верховенством влади, забезпечує партіям та громадським організаціям правову основу їх створення та діяльності. Усі без винятку громадські організації діють у рамках єдиної законності. Таким чином, державні органи не втручаються у

внутрішнє життя громадських організацій, а є ініціатором, відіграють головну роль у координації їх взаємовідносин з громадськими організаціями.

Координація являє собою чітке розмежування функцій різних організацій, подальший розвиток їх ініціативи та активності, забезпечення спільної діяльності та удосконалення як специфічних, властивих для тієї чи іншої організації методів роботи, так і форм їх взаємодії. Координація – це узгодження діяльності різних елементів політичної системи суспільства, що забезпечують взаємовідносини між ними на принципах взаємодії, суворого дотримання їх організаційної самостійності, прав та функцій. Головну роль у координації державних та громадських організацій має правотворча діяльність державних органів.

Держава приймає закони та державно-правові акти, які забезпечують діяльність громадських організацій. Основним Законом України є Конституція України, у якій в ст.36 закріплено право громадян України на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Політичні партії України сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. В Конституції України закріплений принцип рівності усіх об'єднань громадян перед законом [1].

Координація діяльності державних органів та громадських організацій за допомогою законодавчих актів сприяє подальшій розробці питань про місто та роль державних та громадянських організацій в політичній системі суспільства, визначає характер підтримки всіх форм і методів їх діяльності. В них визначається науково обгрунтований політичний курс, який забезпечує узгоджену діяльність усіх елементів політичної системи суспільства, дозволяє сконцентрувати їх зусилля на рішення важливих соціально-економічних, соціально-політичних задач нашої країни. Політичні партії та громадські організації приймають активну участь в правотворчій діяльності держави та її органів.

Цей принцип знайшов закріплення в Конституції України, законі України «Про громадські об'єднання», в якому у ст.22, пп.3,4 підкреслено, що органи державної влади можуть залучати громадські об'єднання до процесу формування і реалізації державної політики, вирішення питань місцевого значення, зокрема, шляхом проведення консультацій з громадськими об'єднаннями стосовно важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проектів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадних та інших допоміжних органів при органах державної влади, органах місцевого самоврядування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань. Проведення консультацій з громадськими об'єднаннями щодо проектів нормативно-правових актів, які

стосуються правового статусу громадських об'єднань, їх фінансування та діяльності, є обов'язковими.

Дослідження показує, що до основних форм співробітництва державних та громадських організацій відносяться спільне планування по різноманітним напрямкам діяльності, плани соціального розвитку колективів; спільні постанови та рішення; утворення спільних комісій; рад; проведення спільних заходів; ради трудових колективів; колективні договори тощо. Однією із дійових форм взаємодії державних, політичних партій та громадських організацій є взаємне обрання їх представників до керівних органів, а також активна участь політичних партій та громадських організацій та їх представників у виборах до органів державної влади та органів місцевого самоврядування [4].

Висновки.

В сучасних умовах незалежності нашої держави, коли заглиблюється процес економічної кризи, як ніколи стає важливим об'єднання діяльності усіх державних органів та громадських організацій. Для розвитку цього процесу у нашому суспільстві мають бути усі умови. Перш за все, наша держава, володіючи верховенством права, забезпечує політичним партіям та громадським організаціям правову основу не тільки їх створення та діяльності, але й тісного співробітництва для рішення важливих соціально-економічних, соціально-політичних задач нашого суспільства. В процесі взаємодії державних органів, політичних партій та громадських організацій вироблений дійовий механізм координації їх діяльності.

СПИСОК ВИКОРСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України.- Харів: Парус, 2015.- 64 с.
2. Закон України «Про політичні партії України»: Прийнятий 05.04.2001р. // Відомості Верховної Ради України.- 2001.-№23.- Ст.118.
3. Закон України «Про громадські організації» від 22.03. 2012 р. за №4572- VI // Відомості Верховної Ради України. 2013.- №1.- Ст.25.
4. Львов В.С. Правознавство: Начально-методичний посібник / В.С.Львов.- Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2009.- 139 с.

REFERENCES

1. The Constitution of Ukraine-Hariv: Parus, 2015.-64 s.
2. Law of Ukraine "About the politčini party of Ukraine: Adopted 05.04.2001 p. Supreme Council of Ukraine.-2001.-№1, 23.-art. 118.
3. The law of Ukraine "On public organizations" from 22.03. 2012 № 4572-IAS//Supreme Council of Ukraine. 2013.-n 1.-Article 25.
4. Lvov V.E Science of law: **Tutorial** / V.E. Lvov. - Zaporizhâ: publishing ZDIA, 2009.-139 s.

ЛЬВОВ, В.Е. - кандидат исторических наук, доктор философии, профессор кафедры украиноведения, академик. Запорожская государственная инженерная академия (Запорожье, Украина)

КООРДИНАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ И ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В СОВРЕМЕННЫЙ ПЕРИОД НЕЗАВИСИМОСТИ УКРАИНЫ

В статье исследуется объективная необходимость, социальное значение координации деятельности государственных органов и общественных организаций, принципы, пути и способы достижения согласованного сотрудничества, гармонического развития элементов политической системы – государства, политических партий, общественных организаций Украины.

Ключевые слова: государство, государственные органы, политические партии, общественные организации, сотрудничество, координация деятельности

LVOV, VICTOR candidate of historical Sciences, doctor of philosophy, Professor of the chair of Ukrainian studies, academician, Zaporozhye state engineering Academy (Zaporozhye, Ukraine)

COORDINATION GOSUDARSTVYENNYI BODIES AND PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE MODERN PERIOD OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

This article examines the objective necessity and social importance of the coordination of activities of state bodies and public organizations, principles, ways and means of achieving harmonious cooperation and balanced development of elements of the political system – the government, political parties, public organizations of Ukraine

Keywords: state, state bodies, political parties, public organizations, cooperation, coordination

Стаття надійшла до редакції 18.01.16 р.

Рекомендовано до друку 23.01.16 р.